

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра історії України

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

СумДПУ імені А. С. Макаренка

проф. Юрій ЛЯННОЙ

«25» березня 2025 р.

**Програма вступного випробування для вступу
на навчання за ОР магістр спеціальності
А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська
освіта) з Історії**

Розглянута на засіданні приймальної
комісії

«25» березня 2025 року

Протокол № 7

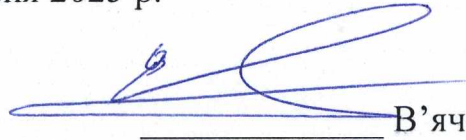
Суми 2025

Програма фахового вступного випробування з Історії для вступу на навчання за ступенем магістр денної та заочної форм навчання спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Ухвалена на засіданні кафедри історії України

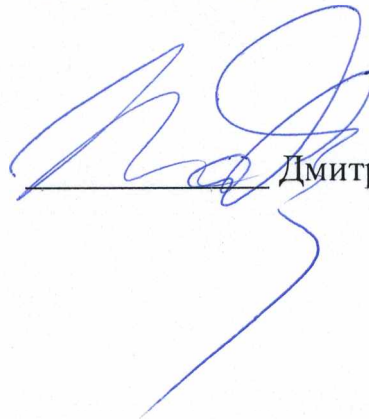
протокол № 10 від «17» березня 2025 р.

Завідувач кафедри

В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ

Голова фахової атестаційної комісії

Дмитро КУДІНОВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування з історії має на меті виявити теоретичні знання, уміння та практичні навички абітурієнтів, які вступають до магістратури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка за спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).

Програма вступного випробування з історії вміщує повний змістовий компонент базових навчальних курсів: історія України та всесвітня історія, що складає основу фахових знань передбачених для вивчення та засвоєння відповідно до вимог програми ступеню «Магістр» із спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Абітурієнтом пропонується обрати один із 60 білетів. У кожному білеті виставлені два питання.

Вимоги до знань і умінь абітурієнта. Основними цілями вивчення курсу історії є формування у студентів основ історичного мислення, універсальних і глибоких знань з вітчизняної та всесвітньої історії, умінь професійно використовувати їх у навчально-педагогічній і суспільно-політичній діяльності, а також виховання патріотизму й активної позиції у справі формування громадянського суспільства в Україні, утвердження у їх свідомості загальнолюдських цінностей гуманізму та демократизму.

Учасник вступного випробування з історії повинен **знати:**

- основні процеси, явища та факти вітчизняної і всесвітньої історії;
- проблеми етногенезу народів світу та українців;
- витоки становлення й розвитку державності як історичної форми організації суспільства;
- особливості соціально-економічних і політичних процесів в Україні та світі;
- сутність, характер і форми соціальної боротьби в класових суспільствах;
- становлення та розвиток політичної системи суспільства, державності;
- культурологічні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії;

- місце історичних особистостей в суспільстві та їх вплив на історичний процес;
- особливості міжнаціональних і міждержавних відносин в історичній ретроспективі;
- становлення та розвиток світових релігій, розвиток православної церкви в Україні;
- основні тенденції розвитку країн на сучасному етапі;
- концептуальні підходи вітчизняної та зарубіжної історіографії до вивчення проблем історії України та всесвітньої історії.

Учасник вступного випробування з історії повинен **вміти**:

- застосовувати отримані теоретичні знання про методологію та методи історичних досліджень, володіти та вільно використовувати методи історичних досліджень;
- вільно оперувати категоріально-понятійним апаратом історії;
- розкривати суть та закономірності історичних суспільно-політичних та економічних явищ, виокремлювати їх складові частини та ознаки, аналізувати причини та наслідки;
- встановлювати зв'язки між історичними подіями;
- давати обґрунтовану об'єктивну оцінку історичним діячам та явищам;
- визначати та характеризувати основні тенденції розвитку історичного процесу;
- працювати з історичними документами;
- розкривати суть та закономірності соціальних явищ;
- надавати можливість оволодіння експериментальними методиками історичних та історико-методичних досліджень та методами обробки і аналізу експериментального матеріалу із застосуванням комп'ютерної техніки.

Структура вступного випробування. Вступне випробування з історії проводиться у формі усного екзамену. Екзаменаційні білети містять два питання, що охоплюють теоретичний зміст і повний навчальний компонент курсів історії України, історії слов'янських народів та всесвітньої історії.

Критерії оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок.

Оцінювання відповідей абітурієнтів на усному вступному випробуванні з історії проводиться за 200 бальною шкалою оцінювання, від 0 – 99 – іспит вважається не складеним; від 100 – 200 – складеним. Кількісна та якісна характеристика виявлених теоретичних знань та практичних умінь і навичок вступників передбачає чотири рівні: **1-99 балів; 100-149 бали; 150-179 балів; 180-200 балів.** Оцінка знань проводиться за наступною шкалою:

Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей абітурієнта
1-99 балів «Незадовільно»	Відповідь на питання білету не повністю відповідає змісту програмного матеріалу і свідчить про нерозуміння абітурієнтом основних його положень. Наявна повна відсутність уміння міркувати.
100-149 балів	Відповідь на питання білету вірна, але неповна. Абітурієнт в цілому володіє фактичним матеріалом, але не у повному програмному обсязі, не вміє аналізувати події і явища, робити обґрунтовані висновки. Відповідь не має узагальнюючого характеру, допускаються окремі помилки і неточні формулювання.
150-179 балів	Відповідь на питання білету вірна і ґрунтовна (але не максимально повна) відповідь на запитання, у якій абітурієнт використав відомі йому фактичні знання, базові історичні поняття, виявив здібність до аналізу історичних подій, вміння робити необхідні висновки. При цьому, відповідь не носить узагальнюючого характеру, містить окремі неточності і несуттєві помилки.
180-200 балів	Відповідь на питання білету є повна, вірна, ґрунтовна і аргументована. Теоретично правильний і логічно обґрунтований виклад матеріалу, при якому абітурієнт повно і глибоко використав відомі йому фактичні знання, виявив здібність аналізувати історичні події і факти, давати оцінку історичним постатям, робити висновки і узагальнення з чітким їх формулюванням. Обов'язковим елементом відповіді є знання базового категоріального апарату і вміння оперувати основними історичними поняттями.

Зміст програми з історії України

№ п/п	Назва розділу, теми	Зміст	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1	Стародавня історія України	Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст–колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Дати: IV – середина III тис. до н.е. – розселення племен трипільської культури на території України; V – VII ст. – Велике розселення слов'ян. Поняття та терміни: «історичні джерела», «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація»	Позначати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Кіік– Коба, Кирилівка, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місце розташування античних міст–колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів. Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, давніх слов'ян Визначати риси неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму, наслідки та значення Великого розселення слов'ян.
2	Виникнення та розквіт Київської держави (Русі-України)	Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів. Утворення Київської держави (Рус-України). Внутрішньо–та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Спорудження Софійського собору. Дати: 882 р. – об'єднання північних та південних руських земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії; 1019 – 1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в Києві. Персоналії: Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий. Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «язичництво», «християнство»	Позначати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII – IX ст., шлях «з варяг у греки», територіальні межі Київської держави (Русі-України) за Олега та Ярослава Мудрого. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Визначати значення та наслідки внутрішньо– та зовнішньополітичної діяльності князів доби, передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії.
3	Київська держава (Русь-Україна) за часів роздробленості. Галицько– Волинська держава	Факти: Правління Ярославичів. Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава в Києві. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно– західні землі Русі. Галицько– Волинська держава за нащадків Данила Романовича.	Позначати на картосхемі Київське, Чернігівське, Переяславське князівства, Галицько– Волинську державу за часів правління Данила Романовича; напрямки походів монголів у південно–західні руські землі. Характеризувати розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицько– Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Володимира Мономаха, його сина

		Дати: 1097 р. – Любецький з'їзд князів. 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; 1199 р. – утворення Галицько–Волинської держави; 1238 – 1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами. Персоналії: Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав. Поняття та терміни: «роздробленість»	Мстислава, Данила Романовича, Юрія I Львовича, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. Визначати значення та наслідки Любецького з'їзду князів причини та сутність політичної роздробленості Київської держави (Русі-України), особливості процесу формування та значення утворення Галицько–Волинської держави.
4	Політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської держави (Русі-України) та Галицько–Волинської держави у IX – XIV ст.	Факти: Розвиток суспільно–політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України) та Галицько–Волинської держави. Поширення писемності. Розвиток культури та освіти Київської держави (Русі-України) та Галицько–Волинської держави. Дати: 1056 – 1057 рр. – створення Остромирового Євангелія. 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; 1187 р. – створення «Слова о полку Ігоревім», перша згадка назви «Україна» Персоналії: літописець Нестор, Іларіон, іконописець Алімпій. Поняття та терміни: «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ікони», «билини», «літопис», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра»	Характеризувати політичний і соціальний устрій Київської держави (Русі-України) та Галицько–Волинської держави, становище представників різних соціальних станів, стан розвитку господарства та торгівлі, здобутки в галузі писемності, освіти, літератури, архітектури та образотворчого мистецтва. Визначати значення Київської держави (Русі-України) та Галицько–Волинської держави в історії українського народу та в загальноєвропейській історії
5	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст.)	Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько– Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав. Кревська унія. Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Туреччини. Виникнення українського козацтва. Соціально– економічне життя. Розвиток культури та освіти. Дати: 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 1445–1449 рр. – утворення Кримського ханства; 1471 р. – остаточна ліквідація Київського князівства;	Позначати на картосхемі територіальні межі держав, у складі яких перебували етнічні українські землі, територію Кримського ханства. Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав до і після Кревської унії, соціально– економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури. Визначати особливості суспільно– політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.

		1492 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах. Персоналії: Хаджі Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич. Поняття та терміни: «шляхта», «панщина», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «дума»	
6	Українські землі в другій половині XVI ст.	Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорізької Січі. Повстання 90–х років XVI ст. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. Дати: 1556 – 1561 р. – Створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви. Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров. Поняття та терміни: «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клеїноди», «греко-католицька церква», «братство»	Позначати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, терени Запорозької Січі, напрямки козацьких походів. Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств. Визначати причини та наслідки Люблінської унії, перших козацьких повстань, значення братського руху
7	Українські землі в першій половині XVII ст.	Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацькі повстання 1620–х – 1630–х рр. Дати: 1621 р. – Хотинська війна; 1637 – 1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлука, Якова Острянина, Дмитра Гуні; 1632 р. – утворення Києво-Могилянського колегіуму Персоналії: Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила, Іпатій Потій, Йов Борецький.	Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; воєводства Речі Посполитої на українських землях. Характеризувати соціально-економічне та політичне становище на українських землях, становище православної та греко-католицької церков. Визначати наслідки та значення «добы героїчних походів козацтва» перших десятиліть 17 ст., козацьких повстань 20–30–х рр.

		Поняття та терміни: «показачення»	
8	Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорізького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви, облога Кам'янцю та Львову; 1649 р. – Зборівська битва. Укладення Зборівського договору; 1651 р. – Берестецька битва. Укладення Білоцерківського договору; 1652 р. – Батозька битва; 1654 р. – укладення українсько-московського договору. Персоналії: Б. Хмельницький, І. Богун. Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина»	Позначати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни. Характеризувати відносини Війська Запорізького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-російського договору 1654 р. Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Порівнювати наслідки та значення найважливіших битв Національно-визвольної війни
9	Українські землі в 60 – 80-ті рр. XVII ст.	Факти: Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцьких пунктів. Московсько-українська війна. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Дати: 1659 р. – Конотопська битва; 1667 р. – Андрусівський договір; 1681 р. – Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. – «Вічний мир». Персоналії: І. Виговський, П. Тетеря, П. Дорошенко, І. Брюховецький, І. Сірко, Ю. Хмельницький, Д. Многогрішний, І. Самойлович. Поняття та терміни: «Руїна»	Позначати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі. Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. Визначати причини та наслідки московсько-української війни 1658 – 1659 рр.; Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель. Порівнювати адміністративно-політичний устрій Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини
10	Українські землі наприкінці XVII – першої половини XVIII ст.	Факти: Гетьманування І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти. Дати: 1708 – 1709 рр. – антиколоніальний	Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; території, підвладні гетьманам Лівобережної України. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів у зазначений період, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст

		виступ під проводом гетьмана І. Мазепи; 1709 р. – Полтавська битва 1710 р. – ухвалення Конституції Пилипа Орлика. 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі Персоналії: І.Мазепа, І Скоропадський, П.Полуботок, Д.Апостол, П.Орлик, Ф.Прокопович. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи»	Конституції Пилипа Орлика; перебіг подій національно-визвольної акції гетьмана І. Мазепи. Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.
11	Українські землі в другій половині XVIII ст.	Факти: Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти. Дати: 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація царським урядом Запорозької Січі; 1783 р. – царський указ про закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. Персоналії: К.Розумовський, П.Калнишевський, Г. Сковорода, М. Березовський, І. Григорович–Барський. Поняття та терміни: «автономія», «Нова (Підпільненська) Січ», «Задунайська Січ», «Коліївщина», «паланка», «зимівник»	Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; територіальні зміни, що відбулися на українських землях внаслідок поділів Речі Посполитої. Характеризувати основні напрямки політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративного устрою та господарського життя Нової (Підпільненської) Січі. Визначати причини гайдамацького та опришківського рухів, скасування гетьманства і ліквідації Запорозької Січі, наслідки ліквідації Запорозької Січі та Гетьманщини, поділів Польщі, приєднання земель Правобережної України та Криму до Росії; значення Запорозької Січі й Гетьманщини в історії України
12	Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	Факти: Включення українських земель до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальний поділ українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Поширення на Україну російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармалюка. Дати: 1798 р. – вихід друком «Енеїди» Івана Котляревського; грудень 1825 – січень 1826 рр. –	Позначати на картосхемі українські губернії у складі Російської імперії. Характеризувати політику Російської імперії щодо України, початок національного відродження, форми соціального протесту українського населення, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, економічний розвиток і соціальні відносини. Визначати причини та значення антикріпосницького руху в українських землях у складі Російської імперії, діяльності Кирило-Мефодіївського

		повстання Чернігівського полку; 1830– 1831 рр. – Польське повстання 1846 – 1847 рр. – діяльність Кирило– Мефодіївського товариства. Персоналії: І. Котляревський, М. Костомаров, П. Куліш, М. Гулак, Т. Шевченко Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «декабристи», «масонство»	братства
13	Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	Факти: Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно– територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі, діяльність «Руської трійці». Діяльність Головної руської ради (ГРР). Дати: 1816 рр. – Товариство галицьких греко – католицьких священників 1833 – 1837 рр. – діяльність «Руської трійці»; 1848 р. – скасування панщини в Галичині. Персоналії: М.Шашкевич, І.Вагилевич, Я.Головацький, Л.Кобилиця, І.Могилянський.	Позначати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії. Описувати перебіг національно– визвольного руху в Галичині під час революції 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії. Характеризувати політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки. Реформи Марії–Терези та Йосифа II. Початок національного відродження, форми соціального протесту населення. Визначати наслідки та значення подій 1848 – 1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях
14	Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	Факти: Національне відродження. Відкриття університетів. Зміни в освіті. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва. Дати: 1805 р. – відкриття університету у Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві. Персоналії: Т. Шевченко, М. Шашкевич, П. Гулак–Артемівський, Г. Квітка–Основ'яненко, М. Максимович, М. Остроградський, В. Каразін	Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.
15	Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	Факти: Реформи 1860–1870–х років і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Діяльність «Південно–Західного відділу Російського географічного товариства». Дати: 1863 рр. – Валуєвський циркуляр; 1876 р. – Емський указ. Персоналії: В. Антонович, М. Драгоманов, П.	Характеризувати основний зміст реформ 1860 – 1870–х років, особливості проведення реформ на українських землях, зміни у соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації, національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національна політика Росії, основні погляди та напрямки діяльності громадівців. Визначати наслідки промислового перевороту, здобутки національного руху на українських землях у складі Російської

		Чубинський, Б. Грінченко. Поняття та терміни: «земства», «громадівський рух», «Братство тарасівців»	імперії
16	Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст.	Факти: Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. – Наукового товариства ім. Т. Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії. 1899 – створення УНДП Персоналії: Ю. Бачинський, М. Грушевський, Є. Левицький, М. Павлик, І. Франко. Поняття та терміни: «трудова міграція», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «партія», «нова ера»	Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни у соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху: москвофілів та народовців; діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині. Визначати причини трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху, особливості українського національного руху, напрями діяльності і здобутки провідних діячів Західної України у визвольному русі другої половини XIX ст.
17	Культура України в другій половині XIX – початку XX ст.	Факти: Піднесення української культури. Освіта. Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці–благодійники. Церковне життя. Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету. Персоналії: І. Мечников, Д. Заболотний, Д. Яворницький, А. Кримський Л. Українка, І. Франко, І. Карпенко–Карий, М. Кропивницький, М. Садовський, М. Лисенко, С. Гулак–Артемівський, М. Пимоненко, С. Васильківський, М. Леонтович, С. Крушельницька, М. Заньковецька Поняття: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм»	Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини XIX – початку XX ст., розвиток літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їх вплив на розвиток культури. Визначати умови розвитку культури у другій половині XIX – на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців
18	Українські землі у складі Російської імперії на початку XX ст.	Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення і консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька і автономістська течії	Характеризувати особливості економічного розвитку Наддніпрянської України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в

		в національному русі. Події революції 1905 – 1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907 – 1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну. Дати: 1900 р. – утворення РУП, першої політичної партії Наддніпрянської України. 1904 р. – утворення УДП, УРП 1906–1907 рр. – діяльність Української громади в Державній Думі Персоналії: Є. Чикаленко, С.Єфремов, С. Петлюра, М. Міхновський. Поняття та терміни: «монополія», «економічна криза»	національному русі, національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905–1907 рр., діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах Росії, проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. Визначати основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту у 1907–1914 рр., напрями діяльності і здобутки діячів національного руху на українських землях у складі Російської імперії.
19	Західноукраїнські землі на початку ХХ ст.	Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення Західної України. Боротьба політичних партій Західної України за реформу виборчої системи. Персоналії: А. Шептицький, К. Трильовський, І. Боберський, А. Волошин	Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». Визначати причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., роль А. Шептицького у піднесенні національного життя на західноукраїнських землях. результати боротьби національного руху Західної України на початку ХХ ст.
20	Україна в Першій світовій війні	Факти: Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на території України. Діяльність австрійської та російської адміністрації в Галичині. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців. Дати: Серпень 1914 р. – утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України. Персоналії: К. Левицький, Д. Дорошенко, О. Бобринський. Поняття та терміни: «Світова війна», «Союз визволення України», «Головна українська рада», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство»	Позначати на картосхемі військові події на території України у 1914 – 1916 роках. Характеризувати територіально-політичні плани і наміри ворогуючих держав щодо українських земель, еволюцію позиції українських політичних сил щодо війни, соціально-економічне та суспільно-політичне становище населення впродовж війни, динаміку змін в свідомості різних соціальних верств українського суспільства. Визначати соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства.
21	Українська революція	Факти: Революційні події в Україні у 1917 – на початку 1918 р. Еволюція поглядів	Позначати на картосхемі Українську Народну Республіку, держави, що межували з УНР, напрямки наступу

		політичних сил України щодо самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Політика Української Центральної Ради в умовах загострення конфлікту з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. Дати: Березень 1917 р. – утворення Української Центральної Ради; Квітень 1917 р. – Всеукраїнський Національний конгрес; Червень 1917 р. – Перший Універсал Центральної Ради; Липень 1917 р. – Другий Універсал Центральної Ради, збройний виступ самостійників; Листопад 1917 р. – Третій Універсал Центральної Ради, проголошення УНР; Січень 1918 р. – Четвертий Універсал Центральної Ради, проголошення незалежності УНР Персоналії: М. Грушевський, С. Єфремов, В. Антонов– Овсієнко, Ю. Коцюбинський. Поняття та терміни: «автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний секретаріат», «Народний секретаріат», «українізація армії», «регіональні республіки».	більшовиків під час першої війни УНР з Радянською Росією, місця найбільших боїв. Характеризувати процес утворення та еволюції Української Центральної Ради, діяльність українських партій, політичних діячів в історії періоду, «регіональні радянські республіки», процес «українізації» частин російської армії, основні положення I, II, III та IV Універсалів УЦР, особливості соціально–економічного становища, настрої населення за часів революції, взаємовідносини УЦР із Тимчасовим урядом, перебіг та результати боротьби за владу в Києві в жовтні – листопаді 1917 р., перебіг першої війни радянської Росії з УНР. Визначати причини Української революції, її характер, місце різних політичних сил у подіях періоду; причини прийняття Універсалів УЦР, їх історичне значення, місце і роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; Ультиматуму Раднаркому в політиці більшовиків щодо усунення УЦР; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР, здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі
22	Україна в боротьбі за збереження державної незалежності	Факти: Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу, Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро– Угорщиною. Прийняття Конституції УНР. Гетьманський переворот і утворення Української Держави. Утворення ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Акт злуки УНР та ЗУНР. Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Більшовицький режим в Україні. Друга радянсько– українська війна. Прийняття Конституції УСРР 1919 р. «Чортківська офензива». Перший «Зимовий похід» Армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько– радянська війна на території України. Утворення Галицької СРР. Другий «Зимовий похід» Армії УНР. Дати:	Позначати на картосхемі хід воєнних дій на території України в 1918 – 1921 рр. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику уряду гетьмана П. Скоропадського, Директорії, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918– 1921рр. Визначати причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішньої та зовнішньої ситуації в УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько– польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавського договору; причини поразки національно– визвольних змагань (національно–демократичної революції в Україні), історичне значення відновлення української державності на східно– та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки).

		січень (лютий) 1918 р. – Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу; 29 квітня 1918 р. – державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; 14 листопада 1918 р. – утворення Директорії; листопад 1918 р. – проголошення ЗУНР; 22 січня 1919 р. – Акт злуки; Грудень 1919 – травень 1920 – Перший «Зимовий похід» військ УНР Квітень 1920 р. – Варшавська Угода Березень 1921 р. – Ризький мир Листопад 1921 р. – Другий «Зимовий похід» військ УНР Персоналії: П.Скоропадський, К.Левицький, Д. Вітовський, Є. Петрушевич, С.Петлюра, В. Винниченко, Х.Раковський, Н. Махно, Ю. Тютюнник. Поняття та терміни: «Директорія», «Українська Галицька армія», УСРР, «воєнний комунізм»	
23	Українська СРР в умовах нової економічної політики	Факти: Входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. Неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 20–х рр. Боротьба з націонал-комунізмом. Дати: 1922 р. – входження УСРР до складу СРСР 1921 – 1923 рр. – голод в Україні; 1923 р. – початок політики «українізації»; 1925 р. – завершення відбудови промисловості, курс на індустріалізацію; Персоналії: Л. Каганович, О. Шумський, М.Скрипник, М.Волобуєв, М.Хвильовий (Фітільов), Г.Юра, Л.Курбас, М.Бойчук, О.Довженко. Поняття та терміни: «індустріалізація», «українізація», «автокефальна церква»	Позначати на картосхемі зміни у адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921 – 1928 рр. Характеризувати неп та її складові, процес стабілізації економічного і соціального життя в Україні, політику більшовиків щодо релігії та церкви в Україні, політику «українізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури в цей період. Визначити причини та наслідки «українізації», її вплив на українську культуру й ментальність населення УСРР, вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні. Порівнювати політику «воєнного комунізму» та нову економічну політику (неп) в УСРР.
24	Соціально-економічні перетворення в радянській Україні (1929–1938 рр.)	Факти: Перехід до форсованої індустріалізації. Директивна економіка. Життя і побут верств і груп населення. Хлібозаготівельні кризи 1927—1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Розкуркулення. Доля приватних сільських господарів та	Позначати на картосхемі основні індустріальні об'єкти, побудовані за часів модернізації. Характеризувати сутність та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації в Україні, взаємозв'язок між різними складовими економічної політики сталінського режиму (індустріалізація, колективізація), Зміни в соціальній

		їхніх господарств. Повернення до продрозкладки. Зміни у житті, побуті й психології селян. Голодомор 1932—1933 рр. в Україні. «Закон про п'ять колосків». Хлібозаготівлі та їх суть. Масштаби та наслідки Голодомору. Зміни в соціальному складі населення. Формування партійно-бюрократичної номенклатури. Масові репресії. «Великий терор». Пропагандистський ідеал радянської людини. Зміни у масовій психології та свідомості населення. Становище у галузі освіти. Досягнення науки та гальмівні чинники її розвитку. Література і мистецтво. «Розстріляне відродження». Політика держави щодо церкви та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. Дати: 1928– 1938 рр. – період радянської модернізації в Україні; 1928 р. – Шахтинська справа 1929 р. – справа СВУ 1929 р. – рік великого перелому, початок суцільної колективізації 1932–1933 рр. – Голодомор в Україні; 1934 р. – перенесення столиці України з Харкова до Києва; Персоналії: О.Стаханов, П.Постишев, С.Косіор, М.Скрипник, Й.Сталін. Поняття та терміни: «форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «голодомор», «розстріляне відродження»	структурі населення Особливості суспільно–політичного та культурного життя періоду. Визначати причини та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, зв'язки між радянською модернізацією і зміною соціальної структури українського радянського суспільства, масовими репресіями в Україні. Причини та наслідки Голодомору 1932– 33 рр. Порівнювати політику непу та економічну політику 1930– х років.
25	Західноукраїнські землі	Факти: Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Економіка українських земель. Різні течії в суспільно– політичному русі, радикалізація політичного життя в 1930– х роках. Дати: 1929 р. – утворення ОУН; 1930 р. – польська «пацифікація» у Східній Галичині; 15 березня 1939 р. – проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Є. Коновалець, Д. Донцов, С. Бандера, А. Мельник, В. Липинський, А. Волошин. Поняття та терміни: «осадництво», «пацифікація», «русофільство», «русинство», «українофільство»	Позначати на карті території, що входили до складу Польщі, Румунії, Чехословаччини. Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920– 1930– х рр. на становище західноукраїнських земель, політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930– х роках. Визначати міжнародні чинники розподілу українських земель між іншими державами на початку 1920– х рр. та їх наслідки для населення, причини та наслідки діяльності політичних сил у західноукраїнських землях в цей період.

26	Україна під час Другої світової війни	Факти: Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок німецько-радянської війни. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Розгортання радянського партизанського руху. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Визволення України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Перемога у Другій світовій війні. Дати: 23 серпня 1939 р. – радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова–Ріббентропа); 1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни; 17 вересня 1939 р. – вступ Червоної армії на територію західної України; листопад 1939 р. – Східну Галичину і Волинь включено до складу УРСР; 2 серпня 1940 р. – Південну і Північну Бессарабію та Північну Буковину включено до складу УРСР; 22 червня 1941 р. – початок німецько-радянської війни; 30 червня 1941 р. – проголошення Акта відновлення Української Держави; грудень 1942 р. – початок звільнення України; 6 листопада 1943 р. – визволення Києва; січень – лютий 1944 р. – Корсунь–Шевченківська наступальна операція; вересень – жовтень 1944 р. – Карпатсько–Ужгородська наступальна операція; 28 жовтня 1944 р. – визволення всієї території України; 9 травня 1945 р. – завершення німецько-радянської війни, День Перемоги. Персоналії: С. Тимошенко, М. Кирпонос, С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров, А. Мельник, С. Бандера, Р.Шухевич, О. Довженко, О. Теліга. Поняття та терміни: «план «Ост», «новий порядок», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «депортація», «радянізація»	Позначати на карті українські землі, приєднані до УРСР в результаті реалізації радянсько-німецьких договорів 1939 р.; місця пов'язані з початком та завершенням визволення України від німецьких загарбників, битв і військових операцій, окупаційні зони, на які була розділена Україна, території поширення та активних дій різних течій руху Опору. Характеризувати суть гітлерівського плану «Ост», нацистський «новий порядок» в Україні, діяльність радянських партизан та українського визвольного руху. Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель; політики радянізації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941 р., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу у перемогу над Німеччиною та її союзниками. Описувати мобілізаційні заходи, процес окупації України, перебіг найважливіших військових подій 1941–1945 рр., депортацію кримських татар та інших народів Криму.
27	Післявоєнна відбудова та розвиток України в 1945 – початку 1950–х рр.	Факти: Зовнішньополітична діяльність УРСР. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова промисловості. Голод в Україні 1946–1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба	Позначати на карті зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати зовнішньополітичну діяльність УРСР у повоєнні роки та політику влади щодо економічного,

		ОУН та УПА. Розгортання ідеологічних кампаній. Дати: квітень 1945 р. – Україна стає співзасновницею ООН; березень 1946 р. – «саморозпуск» УГКЦ; 1946– 1947 рр. – голод в Україні; квітень– липень 1947 р. – операція «Вісла». Персоналії: Д. Мануїльський, Д. Коротченко, Р. Шухевич, О. Гончар, Й. Сліпий. Поняття та терміни: «операція «Вісла», «ждановщина», «космополітизм», «лисенківщина».	соціально–політичного, релігійного, культурного та повсякденного життя населення, хід операції «Вісла», процеси радянзації західних областей України. Визначати причини та наслідки проведення операції «Вісла», розгортання ідеологічних кампаній, голоду в Україні, «саморозпуску» УГКЦ.
28	Україна в умовах десталінізації	Факти: Лібералізація суспільно– політичного життя УРСР в середині 1950– 1960– х рр.: припинення масових репресій, реабілітація. Зміни адміністративно– територіального устрою УРСР. Зміни в промисловості та сільському господарстві, соціальній сфері. Реформування управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 – початку 1960– х рр. Дати: лютий 1954 р. – входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. – XX з'їзд КПРС; 1959 р. – утворення Української робітничо– селянської спілки. Персоналії: О. Кириченко, А. Горська, І. Дзюба, Л. Костенко, Л. Лук'яненко, Є. Сверстюк, І. Світличний, В. Симоненко. Поняття та терміни: «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство».	Позначати на карті зміни в адміністративно–територіальному устрої України. Характеризувати сутність процесу лібералізації, реформи управління економікою в середині 1950– 1960– х рр., здобутки та особливості розвитку культури, сутність опозиційного руху. Визначати наслідки процесу лібералізації, економічних реформ для українського суспільства, причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР, причини виникнення та значення опозиційного руху.
29	Україна в період загострення кризи радянської системи	Факти: Політико– ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 – початок 1980– х рр.). Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Спроби економічних реформ у другій половині 1960– х рр. Тенденції розвитку соціальної сфери. Культура і духовне життя. Русифікація. Опозиційний рух. Дати: 1965 р. – реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); 1972 р. – зміна політичного	Характеризувати зміни в політичному керівництві УРСР на початку 1970– х рр., ключові положення Конституції УРСР 1978 р., стан промисловості та сільського господарства, основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960– 1970– х рр., явища у сфері культури, політику русифікації. Визначати прояви політико–ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, причини активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери.

		керівництва УРСР. В. Щербицький; 1976 р. – утворення Української Гельсінської групи. Персоналії: В. Марченко, С. Параджанов, В. Романюк, М. Руденко, В. Стус, В. Чорновіл, П. Шелест, В. Щербицький. Поняття та терміни: «застій», «номенклатура», «дефіцит», «урбанізація», «русифікація», «самвидав», «правозахисник».	
30	Розпад Радянського Союзу та відновлення незалежності України	Факти: Початок «перебудови». Загострення соціально– економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980– х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, виникнення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради. Прийняття Декларації про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Проведення референдуму та виборів Президента України. Дати: квітень 1985 р. – початок «перебудови»; 26 квітня 1986 р. – вибух на Чорнобильській АЕС; вересень 1989 р. – виникнення Народний рух України за перебудову; березень 1990 р. – перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР; 16 липня 1990 р. – прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України; 24 серпня 1991 р. – прийняття Верховною Радою Акта проголошення незалежності України; 1 грудня 1991 р. – всеукраїнський референдум і вибори Президента України. Персоналії: В. Чорновіл, В. Івашко, Л. Кравчук, С. Гуренко. Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини».	Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального та національного руху, падіння авторитету КПУ, формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності, соціально–економічні ситуація в УРСР. Визначати причини і наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні.
31	Україна наприкінці ХХ – у першій чверті ХХІ ст.	Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних сил. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Прийняття державної символіки, формування Інституту	Характеризувати державотворчі процеси, соціально– економічних реформ в Україні та її інтеграцію у світове співтовариство, риси економічного соціального політичного, національного, культурного життя, здобутки України на шляху

		громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація засобів виробництва. Лібералізація цін. Грошова реформа. Диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство. Соціально-економічне та культурне життя. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. «Революція Гідності». Агресія Росії проти України. Анексія Криму. Президентські вибори 2014 р. Антитерористична операція. Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС). Україна в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації. Дати: 6 грудня 1991 р. – заснування Збройних сил України; липень 1994 р. – обрання Л. Кучми Президентом України; 1995 р. – обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України; жовтень–грудень 2004 р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка; 2008 р. – вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); листопад 2013 – лютий 2014 рр. – «Революція гідності»; 2014 р. – підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС). Червень 2014 р. – обрання П.Порошенка Президентом України. Травень 2019 р. – обрання В. Зеленського Президентом України. Персоналії: Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович, П. Порошенко, В. Зеленський. Поняття та терміни: «революція на граніті», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «Революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція (АТО)», «анексія», «тимчасово окупована територія»	інтеграції у європейський, світовий гуманітарний та освітній простір. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності.
--	--	---	---

Зміст програми з всесвітньої історії

Зміст навчального матеріалу	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
Факти: періодизація історії людства. Епоха стародавнього світу як перший період в історії людства. Історичні джерела. Поняття і терміни: «стародавній світ»; «цивілізація»; «духовна культура», «мистецтво», «релігія», «матеріальна культура», «археологічна культура»; «історичне джерело».	Визначати: хронологічні межі історії стародавнього світу, основні види історичних джерел, відлік часу до н.е. та н.е.

Тема 1. ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ПЕРВІСНИХ ЧАСІВ

Факти: походження людини. Форми господарювання первісної людини. Суспільна організація та організація влади за первісних часів. Духовна культура і вірування людей за первісних часів. Поняття і терміни: «кам'яний вік», «залізний вік»; «збиральництво», «полювання», «рільництво», «скотарство», «ремесло»; «рід», «плем'я»; «родова община», «сусідська община»; «вождь»; «анімізм», «тотемізм», «фетишизм», «магія»; «наскальний живопис».	Знати: етапи антропогенезу; привласнювальні та відтворювальні форми господарства; характерні риси духовного життя найдавніших людей; первісні форми релігії; основні пам'ятки первісного мистецтва.
---	---

Тема 2. ДАВНІЙ ЄГИПЕТ

Факти: утворення держави та цивілізації в Єгипті. Влада та господарське життя у Давньому Єгипті. Посилення Єгипту в III тис. до н.е. Будівництво пірамід. Розквіт та занепад Єгипту у II тис. до н.е. за часів Середнього та Нового царств. Культура Давнього Єгипту. Наукові знання. Писемність і освіта. Архітектура та мистецтво. Дати: IV тис. до н.е. – об'єднання Верхнього і Нижнього Єгипту; XI ст. до н.е. – завершення періоду Нового царства. Персоналії: Ехнатон IV, Тутмос III. Поняття і терміни: «бюрократичний апарат», «державна», «ієрогліф», «папірус»; «іригаційне землеробство»	Знати: природно-географічні умови Єгипту, їх вплив на розвиток єгипетської цивілізації; основні засади організації влади та господарського життя в Єгипті; найважливіші досягнення давньоєгипетської духовної культури. Пояснювати: вплив природних умов на розвиток єгипетської цивілізації.
--	---

Тема 3. ПЕРЕДНЯ АЗІЯ

Факти: Вавилон за часів Хаммурапі. Фінікійські міста-держави та Ізраїльсько-Іудейське царство. Нововавилонське царства у першій половині I тис. до н.е. Перська держава Ахеменідів. Дати: 1794 - 1750 рр. до н.е. царювання Хаммурапі; XI ст. до н.е. утворення Ізраїльсько-Іудейського царства. VII ст. до н.е. - утворення Нововавилонського (Халдейське царство) 550 р. до н.е. - виникнення Перської держави. Персоналії: Хаммурапі, Давид, Соломон, Мойсей, Навуходоносор II, Кір II. Поняття і терміни: «Біблія», «епос», «клинопис», «місто-держава», «імперія», «іудаїзм», «колонізація».	Знати: наслідки походів Дарія I; найзначніші пам'ятки культури народів Передньої Азії та Месопотамії; внесок держав Передньої Азії та Месопотамії у світову культуру. Пояснювати: вплив природних умов на життя людей у Месопотамії.
---	--

Тема 4. ДАВНІ ІНДІЯ І КИТАЙ

Факти: <i>давня Індія.</i> Індська цивілізація. Прихід аріїв (Ведійська цивілізація). Культура Давньої Індії. <i>Давній Китай.</i> Імперії Цін. Культура Давнього Китаю. Дати: сер. II тис. до н.е. - прихід аріїв на землі Індії; 221-206 рр. до н.е. - династія Цін. Персоналії: Будда-Гаутама, Конфуцій, Цінь Шіхуанді. Поняття і терміни: «Веди», «варни», «касти», «індуїзм», «буддизм», «легізм», «конфуціанство».	Знати: час і обставини виникнення цивілізації в Індії та Китаї; розквіт Індії за царя Ашоки, появи могутньої держави в Китаї за Цінь Шіхуанді; характерні риси господарського та суспільного життя Індії, Китаю; внесок Давніх Індії і Китаю у скарбницю світової культури Пояснювати: особливості господарського, суспільного та соціального устрою в Індії.
--	---

Тема 5. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ

Факти: мінойсько-ахейська палацова цивілізація у II тис. до н.е. Велика грецька колонізація. Греко-перські війни. Афінська демократія за часів Перікла. Підкорення Греції Філіпом II і походи Александра Македонського. Елліністичний етап в історії Греції. Культура Давньої Греції. Давньогрецька міфологія і релігія. Виникнення науки. Театр. Архітектура і скульптура. Олімпійські ігри.	Знати: основні напрямки та результати грецької колонізації, реформи Солона, основні риси Критської та Мікенської цивілізацій; характерні риси політичного устрою Афін, Спарти; Пояснювати: вплив природних умов на розвиток грецької цивілізації; особливості устрою Афін та Спарти; наслідки греко-перських війн; внесок грецької цивілізації у світову культуру.
---	--

Дати: II тис. до н.е. Мінойсько-ахейська палацова цивілізація; VIII-VI ст. до н.е. - Велика грецька колонізація; 500-449 рр. до н.е. - Греко-перські війни. Персоналії: Перікл, Гомер, Геродот, Фідій, Сократ, Платон, Арістотель. Поняття і терміни: «античність», «еллінізм»; «поліс», «тиранія», «аристократія», «олігархія», «демократія», «метрополія та колонії», «акрополь», «філософія».	
--	--

Тема 6. ДАВНІЙ РИМ

Факти: Рим царської доби. Римська республіка V-I ст. до н.е. Боротьба Риму за панування у Середземномор'ї. Становлення імперії. Римська імперія доби принципату та доміанату. Виникнення християнства і християнізація Римської імперії. Розпад Римської імперії на Західну та Східну (Візантію). Падіння Західної Римської імперії. Культура Риму. Наука і мистецтво. Основні архітектурні пам'ятки. Дати: 753-509 рр. до н.е. виникнення Риму. Царський етап в історії Давнього Риму; 509-30 рр. до н.е. Римська республіка; 450 р. до н.е. «Закони XII таблиць» – початок кодифікації римського права; 49-30 рр. до н.е. громадянські війни в Римі; 30 р. до н.е. – 476 р. н.е. Римська імперія; 1 р. н.е. з часів Середньовіччя дата народження Ісуса Христа і початок нової ери. 313 р. - Міланський едикт; 325 р. - Нікейський собор; 395 р. - поділ Римської імперії; 476 р. - падіння Західної Римської імперії. Персоналії: Ганнібал брати Гракхи, Спартак, Гай Юлій Цезар, Ціцерон, Октавіан Август, Нерон, Константин. Поняття і терміни: «республіка», «вето», «патриції», «плебеї», «сенат», «форум», «тріумф», «провінція», «християнство», «церква».	Знати: зміст та перебіг боротьби плебеїв з патриціями, причини та наслідки виникнення християнства, основні віхи християнізації Римської імперії. Пояснювати: причини кризи Римської республіки і утворення імперії; особливості римської системи державного правління часів республіки та імперії, господарство та побут римлян; зміни ставлення держави до християнської церкви; внесок римської культури у світову цивілізацію; місце історії стародавнього світу в історії людства.
Факти:	Знати:

поняття «історія Середніх віків». Хронологічні межі й періодизація історії Середніх віків. Дати: V – IX ст. – раннє Середньовіччя; X – XIII ст. – зріле або високе Середньовіччя; XIV – XV ст. – пізнє Середньовіччя.	хронологічні межі та періодизацію Середніх віків.
--	--

Тема 7. СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Факти: велике переселення народів. Утворення «варварських королівств». Імперія Карла Великого та її поділ. <i>Франція.</i> Правління Філіппа IV Красивого. Столітня війна та об'єднання Франції. <i>Англія.</i> Нормандське завоювання Англії. Велика хартія вольностей. Виникнення парламенту. <i>Священна Римська імперія.</i> Утворення Священної Римської імперії. Німецький «наступ на Схід». Закріплення територіальної роздробленості. <i>Країни Середземномор'я.</i> Італійські міські республіки. Мусульманська Іспанія. Реконкіста та утворення Іспанського королівства. Дати: IV – VII – Велике переселення народів; 800 р. – утворення Франкської імперії; 843 р. – укладення Верденського договору. X ст. – утворення Священної Римської імперії; 1215 р. – підписання «Великої хартії вольностей»; 1265 р. – скликання англійського парламенту; 1302 р. – скликання Генеральних штатів у Франції; 1337 – 1453 – Столітня війна. Персоналії: Карл Великий, Вільгельм Завойовник, Жанна Д'Арк, Генріх II Плантагенет, Оттон I, Фердинанд, Ізабелла. Поняття: «парламент», «Реконкіста».	Знати: держави, що утворилися після поділу Франкської імперії. Пояснювати: характерні риси розвитку європейських держав; значення виникнення станово-представницьких органів.
--	---

Тема 8. СЕРЕДНЬОВІЧНЕ СУСПІЛЬСТВО

Факти: структура суспільства і теорія трьох станів. Виникнення станової монархії. Середньовічне місто. Боротьба городян із сеньйорами. Міські комуни. Ремесло й торгівля. Поняття:	Знати: структуру середньовічного суспільства. Характеризувати: середньовічне місто; взаємодію людини і природи в Середні віки; особливості світогляду середньовічних городян.
--	---

«феодал», «стани», «станово-представницька монархія», «ремесло», «цех», «гільдія».	
--	--

Тема 9. РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ

Факти: християнізація Європи. Хрестові походи. Боротьба церкви з єретиками. Дати: XI – XIII ст. – час Хрестових походів; 1054 р. – церковний розкол. Поняття: «єретик», «інквізиція».	Знати: Перший і Четвертий Хрестові походи; боротьбу церкви з єретиками. Пояснювати: причини і наслідки християнізації Європи, Хрестових походів.
--	---

Тема 10. ВІЗАНТІЯ. АРАБСЬКИЙ СВІТ

Факти: <i>Візантійська імперія.</i> Утворення Візантійської імперії. Правління Юстиніана. Загибель імперії. Культура Візантії. <i>Арабський халіфат.</i> Мухаммад і виникнення ісламу. Розквіт і занепад Халіфату. Знання та культура арабського світу. Дати: VII ст. – утворення Арабського халіфату; VII ст. – виникнення ісламу; 1453 р. – падіння Константинополя. Персоналії: Ібн Сіна, Лев Математик. Поняття: «іслам», «халіфат», «Коран».	Знати: особливості устрою Візантійської імперії та Арабського халіфату Пояснювати: причини піднесення та занепаду Візантійської імперії і Арабського халіфату; внесок візантійської та арабської культури у світову духовну спадщину.
--	--

Тема 11. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ В V-XV ст.

Факти: витоки середньовічної культури. Школи та університети. Книгодрукування. Архітектура. Ренесанс. Дати: X – XII ст. – час поширення романського стилю; XII – XIV ст. – час поширення готичного стилю; XIV – XV ст. – період раннього Відродження. Персоналії: П.Абеляр, Р.Бекон, Й.Гутенберг, Данте Аліг'єрі, Дж. Боккаччо, Ф.Петрарка, Сандро Боттічеллі. Поняття: «Відродження», «гуманізм».	Знати: характерні риси раннього Відродження і гуманізму, архітектурні стилі. Характеризувати: особливості середньовічних шкіл та університетів, внесок культури Середньовіччя у світову духовну спадщину.
--	--

Тема 12. СЛОВ'ЯНИ ТА ЇХНІ СУСІДИ

Факти: <i>держави Центральної та Східної Європи.</i> Виникнення слов'янської писемності. Ян Гус і гуситські війни. Угорщина. Польське королівство. <i>Північно-Східна Русь у XII — першій половині XIV ст.</i> Великий Новгород. Невська битва та Льодове побоїще. <i>Утворення та зміцнення Московської держави.</i> Правління Івана III. Культура Московської держави. <i>Турецька держава.</i> Утворення Османської імперії. Правління Мехмеда II. Дати: X ст. — утворення Чехії, Польщі, Угорщини; XIV — початок XVI ст. — утворення Московської держави; перша половина XV ст. — Гуситські війни; 1380 р. — Куликовська битва; 1410 р. — Грюнвальдська битва; 1453 р. — загибель Візантійської імперії. Персоналії: Кирило і Мефодій, Ян Гус, Ян Жижка, Казимир III Великий, Дмитрій Донський, Мехмед II, Андрій Рубльов. Поняття: «гуситські війни», «яничари».	Знати: особливості державного управління зазначених держав, соціальної структури суспільства. Характеризувати: діяльність визначних історичних постатей, перебіг гуситських війн, боротьбу проти завойовників; внесок культури держав Центральної, Східної Європи, Північно-Східної Русі та Османської імперії у світову духовну спадщину
---	---

Тема 13. ІНДІЯ. КИТАЙ

Факти: <i>Індія.</i> Делійський султанат. Релігія. Наука і культура. <i>Китай.</i> Імперія Тан. Державне управління. Культура. Дати: XIII — XVI ст. — Делійський султанат в Індії. Поняття: «султанат».	Знати: особливості державного управління, соціальної структури Індії та Китаю. Характеризувати: побут населення; внесок культури Китаю та Індії в світову духовну спадщину.
--	---

Тема 14. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ: ЗУСТРІЧ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Факти: Христофор Колумб і відкриття Нового Світу. Відкриття морського шляху до Індії. Завоювання Нового Світу. Перші колонії. Дати:	Знати: доколумбові цивілізації Америки. Характеризувати: доколумбові цивілізації Америки; причини, передумови та наслідки Великих географічних
--	--

1492 р. - відкриття Америки; 1494 р. – Тордесільяський договір; 1519-1522 рр. - перша навколосвітня подорож. Персоналії: Х. Колумб, Васко да Гама, А. Веспуччі, Ф.Магеллан. Поняття та терміни: «Великі географічні відкриття», «революція цін».	відкриттів; нову картину світу західноєвропейців.
---	---

Тема 15. ЛЮДИНА РАННЬОЇ НОВОЇ ДОБИ

Факти: матеріальний світ і суспільство. Технічні вдосконалення. Господарювання. Зміни в суспільстві. Шлюб і сім'я, становище жінки. Повсякденне життя Західної Європи. Поняття та терміни: «мануфактура», «буржуазія», «абсолютизм», «протекціонізм».	Знати: технічні засоби і вдосконалення людини раннього нового часу; особливості господарювання; характерні риси та зміни в суспільній структурі. Характеризувати: життя і побут людини раннього Нового часу; вплив людини на природу; шлюб, сім'ю та становище жінки; повсякденне життя західноєвропейського суспільства.
--	--

Тема 16. РЕФОРМАЦІЯ І КОНТРРЕФОРМАЦІЯ

Факти: Реформація в Німеччині. Мартін Лютер. Аугсбурзький мир. Поширення Реформації та Контрреформація. Кальвінізм. Орден єзуїтів. Дати: 1517 р. - виступ Мартіна Лютера проти зловживань індульгенціями (видання «95 тез»); 1545-1563рр. - Тридентський собор. Персоналії: М. Лютер, Т. Мюнцер, Ж. Кальвін, І. Лойола, Карл V Габсбург. Поняття та терміни: «індульгенція», «Реформація», «Контрреформація», «протестантизм».	Знати: характерні риси реформаційних учень. Характеризувати: особливості розвитку німецького гуманізму; стан католицької церкви напередодні Реформації; причини, характер та значення Реформації; особливості контрреформації.
--	---

Тема 17. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ В XVI — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст.

Факти: <i>Франція.</i> Ранній французький абсолютизм. Релігійні війни. <i>Іспанія.</i> Іспанія в XVI ст. Приєднання Португалії. <i>Нідерланди</i> у складі іспанської монархії. Початок національно-визвольного руху. Народження республіки. <i>Англія.</i> Процес обгороджування. Королівська	Знати: особливості господарювання; характерні риси та зміни в суспільній структурі; особливості раннього абсолютизму.
--	---

Реформація. Прихід до влади династії Стюартів. <i>Міжнародні відносини.</i> Тридцятилітня війна. Вестфальський мир. Дати: 1566 р. - «іконоборче повстання» - початок національно-визвольного руху у Нідерландах; 1618-1648 рр. - Тридцятилітня війна; 1648 р. - Вестфальський мир. Персоналії: Генріх IV, Кардинал Ришельє, Філіпп II, Вільгельм Оранський, Єлизавета I Тюдор. Поняття та терміни: «релігійні війни», «національно-визвольна війна».	
---	--

Тема 18. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.

Факти: італійське Відродження. Мистецтво Німеччини. Мистецтво Нідерландів. Досягнення науки. Нові знання про Всесвіт. Драматургія та театр. Мистецтво доби бароко. Персоналії: Леонардо да Вінчі; Мікеланджело Буонаротті, Рафаель Санті, Альбрехт Дюрер, Пітер Брейгель. Вільяма Шекспір; Томас Мор, Караваджо, Пітер Пауль Рубенс, Рембрандт Ван Рейн, Джордано Бруно, Парацельс, Френсіс Бекон, Миколай Копернік, Галілео Галілей. Поняття та терміни: «Високе Відродження», «гравюра», «бароко».	Знати: найвідоміші твори митців Високого Відродження («Джоконда», «Таємна вечеря», «П'єта», «Страшний суд». «Сікстинська Мадонна», «Афінська школа», «Сільське весілля»); твори видатних митців доби бароко («Повернення блудного сина», «Портрет інфанти Маргарити»; «Ромео і Джульєтта», «Король Лір», «Гамлет», «Отелло»). Характеризувати: особливості Італійського та Північного Відродження; діяльність видатних учених.
---	---

Тема 19. ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВА І МОСКОВСЬКЕ ЦАРСТВО

Факти: <i>Річ Посполита.</i> Шляхетська демократія. Утворення Речі Посполитої. <i>Московська держава.</i> Правління Івана IV Грозного. Воцаріння династії Романових. Культура. Дати: 1569 р. - Люблінська унія; 1613 р. - початок правління Романових; 1649 р. - остаточне закріпачення селян у Росії. Персоналії: Сигізмунд II Август, Стефан Баторій, Іван IV Грозний, Олексій Михайлович Поняття та терміни: «сейм», «прикази», «самодержавство»,	Знати: характерні риси державного устрою Речі Посполитої та Московської держави. Характеризувати: основні стани суспільства, досягнення культури (Храм Василя Блаженного», «Синопис»); творчість Яна Кохановського.
--	---

«опричина», «Земський собор».	
Тема 20. КРИЗА СТАРОГО ПОРЯДКУ. ПОЧАТОК МОДЕРНІЗАЦІЇ	
Факти: <i>Англія.</i> Англія напередодні революції. Диктатура Кромвелля. Переворот 1668 р. Початок промислового перевороту. <i>Франція.</i> Абсолютизм за Людовіка XIV. Французький класицизм. <i>Австрія</i> за правління Марії Терезії. Реформи Йосипа II. Дати: 1640 - 1660 рр. – англійська революція; 1688 - 1689 рр. - «Славна революція»; 1689 р. – Білль по права. Персоналії: О. Кромвель, Марія Терезія, Йосип II, Людовік XIV, Ж.Б. Кольбер Поняття та терміни: «революція», «протекторат», «конституційна монархія», «промисловий переворот», «фабрика», «освічений абсолютизм», «класицизм».	Знати: характерні ознаки промислового перевороту, освіченого абсолютизму, класицизму. Характеризувати: реформи освічених монархів; нові цінності у житті суспільства; наслідки реформ, революції; досягнення мистецтва.
Факти: <i>Росія.</i> Реформи Петра I. Епоха Катерини II. Культура наприкінці XVII – XVIII ст. Дати: 1700-1721 рр. - Північна війна; 1773-1775 рр. – селянська війна під проводом Омеляна Пугачова; 1772, 1793, 1795 рр. – поділи Речі Посполитої. Персоналії: Петро I, Катерина II, О.Суворов, М.Ломоносов Поняття та терміни: «сенат», «Синод», «дворянство».	Знати: видатних діячів російської культури XVIII ст. Характеризувати: зміни у повсякденному житті в Росії XVIII ст.; зовнішню політику; особливості «освіченого» правління; досягнення російської культури XVIII ст.
<i>Сполучені Штати Америки.</i> Англійські колонії в Північній Америці. Проголошення незалежності США. Конституція. Дати: 1775 - 1783 рр. – війна за незалежність США; 1776 р. – проголошення незалежності США. Персоналії: Д. Вашингтон, Б. Франклін, Т. Джефферсон. Поняття та терміни: «Декларація незалежності», «федерація», «президент», «конгрес».	Знати: час утворення англійських колоній у Північній Америці; причини, характер і наслідки війни за незалежність; характерні риси Конституції США. Характеризувати: найяскравіші події війни за незалежність; діяльність видатних історичних діячів.

Тема 21. КРАЇНИ СХОДУ

Факти: <i>Османська імперія. Персія.</i> Османська імперія та її зовнішня політика. Перське царство. <i>Індія.</i> Держава Великих Моголів. Проникнення європейців у Індію. Релігійне та культурне життя. <i>Китай та Японія.</i> Китай за правління династії Цин. Об'єднання та самозакриття Японії. Культура. Дати: 1644-1911 рр. - панування маньчжурської династії Цін; 1683 р. - розгром турків під Віднем. Персоналії: Сулейман I, Бабур, Токугава. Поняття та терміни: «диван», «шейх», «сьогуна́т Токугава».	Знати: характерні риси країн Сходу. Характеризувати: взаємовплив європейської цивілізації і цивілізацій Сходу; основні здобутки культури.
--	---

Тема 22. СВІТ НАПРИКІНЦІ XVIII - у XIX ст.

Факти: загальна характеристика змін у господарюванні, політичному житті, розвитку духовної сфери суспільства. Доба Просвітництва. Персоналії: Вольтер, Монтеск'є, Руссо, Дідро. Поняття та терміни: «аграрний переворот», «парламентаризм», «технічний прогрес».	Знати: характерні риси доби Просвітництва Характеризувати: основні тенденції змін у господарюванні, політичному житті, процес утвердження парламентаризму.
---	--

Тема 23. КРАЇНИ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII - у XIX ст.

Факти: <i>Франція.</i> Початок Французької революції. Декларація прав людини і громадянина. Встановлення республіки. Якобінська диктатура. Франція за часів Наполеона I. Війни Наполеона. Віденський конгрес та його рішення. Франко-німецька війна 1870-1871 рр. <i>Велика Британія.</i> Чартизм. Вікторіанська доба. Формування ліберальної та консервативної партій. Ірландське питання. Британське володарювання в Індії. Тред-юніони. <i>Австрія.</i> Перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію. <i>Німеччина.</i>	Знати: рішення Віденського конгресу; формування ідеології марксизму, результати британського володарювання в Індії. Характеризувати: Кодекси Наполеона та їх історичне значення, розвиток національно-визвольного і революційного руху в Європі 1848-1849 рр.; причини, хід та наслідки громадянської війни; причини, хід та наслідки модернізації Японії, реформи Мейдзі в Японії.
--	---

Об'єднання Німеччини в 1871 р. Внутрішня і зовнішня політика Отто фон Бісмарка.

Італія.

Об'єднання Італії.

Росія у XIX ст.

Росія за часів Олександра I. Повстання декабристів. Модернізація імперії.

Скасування кріпосного права. Реформи другої половини XIX ст. та їх наслідки.

США в XIX ст.

Громадянська війна 1861-1865 рр. Реконструкція Півдня. Економічне піднесення країни.

Європейські революції 1848-1849 рр. та їх наслідки.

Японія.

Доба Мейдзі в Японії. Реформування економічного та суспільно-політичного життя.

Китай.

Китай у другій половині XIX ст.

Суспільно-політична думка Європи.

Соціалізм. Марксизм.

Дати:

14 липня 1789 р. – взяття Бастилії;

1804 р. - Наполеон став імператором Франції;

1812 р. - вторгнення армії Наполеона в Росію;

1815 р. - битва під Ватерлоо;

1815 р. - створення «Священного союзу»;

1867–1868 рр. - революція Мейдзі;

1871 р. - створення Німецької імперії;

1870 р. - приєднання Папської області до Італійського королівства, остаточне об'єднання Італії;

1 травня 1886 р. - страйки й демонстрації робітників США в боротьбі за 8-годинний робочий день;

Персоналії:

Дантон, Робесп'єр, Наполеон Бонапарт, королева Вікторія, П. Пестель, М. Муравйов, Отто фон Бісмарк, Д.Гарібальді, А.Лінкольн, К.Маркс, Гладстон, Дізраелі, Г.Форд, Олександр II.

Поняття та терміни:

«інтервенція», «національно-визвольний рух», «бонапартизм», «кодекс Наполеона», «коаліція», «100 днів Наполеона», «Священний союз», «політика вільної торгівлі», «реставрація», «західники і слов'янофіли», «національне відродження», «весна народів», «ідеологія», «лібералізм», «консерватизм», «плантаційне господарство»,

«колоніалізм», «аболіціонізм», «громадянська війна», «доктрина Монро», «двопартійна система», «тероризм», «тайпіни, «сипаї».	
--	--

Тема 24. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Факти: формування індустріального суспільства. Науково-технічна революція кінця XIX ст. та її наслідки. Монополізація економіки. Нові класи і суспільні верстви. Поняття та терміни: «індустріальне суспільство», «науково-технічна революція», «капіталізм», «емансипація».	Знати: основні напрями соціально-економічного і політичного розвитку провідних держав світу в останній третині XIX ст. Характеризувати: процес завершення формування індустріального суспільства в провідних державах Європи і США, науково-технічну революцію кінця XIX ст. та її наслідки, виникнення великих корпорацій і фінансово-промислових груп, монополізацію економіки, нові класи й суспільні верстви, міграційні рухи; зростання ролі держави в суспільному й економічному житті.
---	--

Тема 25. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIX ст. – ПОЧАТКУ XX ст.

Факти: завершення територіального поділу світу. Міжнародні відносини в 1871—1914 рр. Троїстий союз. Антанта. Дати: 1882 р. - створення Троїстого союзу; 1904–1907 рр. - створення Антанти. Поняття та терміни: «територіальний поділ світу», «панамериканізм».	Аналізувати: міжнародні відносини в 1871—1914 рр.; роль США в міжнародних відносинах.
---	---

Тема 26. КУЛЬТУРА НАРОДІВ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII – У XIX ст.

Факти: мистецтва наприкінці XVIII—XIX ст. Розвиток науки і техніки. Повсякденне життя людей. Персоналії: Г.Гегель, І.Кант, К.Брюллов, І.Репін, Е.Мане, Ван Гог, В.Моцарт, Л. ван Бетховен, Й.Штраус. Поняття та терміни: «урбанізація».	Знати: духовне життя народів Європи і Америки у XVIII — наприкінці XIX ст.
---	--

Тема 27. ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Факти: початок Першої світової війни. Військові кампанії та основні битви 1914 – 1918 рр. Завершення війни та її результати. Паризька мирна конференція. Версальсько-Вашингтонська система договорів. Ліга Націй. Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав.	Знати: причини та привід Першої світової війни; наслідки Першої світової війни для країн-учасниць. Характеризувати: умови Версальського договору з Німеччиною та мирних договорів із її союзниками. Пояснювати:
---	--

Дати: 1 серпня 1914 р. – початок Першої світової війни; вересень 1914 р. – битва на Марні; 1916 р. - Верденська битва, битва на Соммі; 11 листопада 1918 р. – підписання Комп'єнського перемир'я; 1919 р. – підписання Версальського мирного договору; 1921–1922 рр. – Вашингтонська конференція. Персоналії: П. фон Гінденбург, О. Брусилов, В. Вільсон, Ф. Фош, Дж. Ллойд-Джордж, Ж. Клемансо. Поняття і терміни: «мілітаризація», «репарації», «шовінізм».	переваги та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи.
---	---

Тема 28. СВІТ У 1920–1930-х РОКАХ

Факти: період економічної та політичної стабілізації. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. „Новий курс” Ф.Рузвельта. Фашизація Італії. Веймарська республіка в Німеччині. Встановлення нацистського режиму. Громадянська війна в Іспанії. Дати: листопад 1918 р. – революція в Німеччині; 1922 р. – прихід до влади в Італії Б.Муссоліні; 1932 р. – обрання Ф.Д.Рузвельта президентом США; 1933 р. – прихід до влади в Німеччині нацистів. Персоналії: Ф.Рузвельт, Б.Мусоліні, А. Гітлер, Ф.Франко. Поняття і терміни: «проспериті», «Велика депресія», «авторитаризм», «тоталітаризм», «фашизм», «нацизм», «Народний фронт».	Знати: економічні та соціальні засади «Нового курсу» Ф.Рузвельта та його основні підсумки. Характеризувати: основні риси доби “проспериті” (процвітання) у США; ідейні засади й соціальну базу італійського фашизму та німецького нацизму. Пояснювати: причини, прояви та наслідки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр.
---	--

Тема 29. РОСІЯ-СРСР у 1917-1939 рр.

Факти: російські революції 1917 р. Громадянська війна. Воєнний комунізм. НЕП. Утворення СРСР. Індустріалізація та Колективізація. Голод 1932 – 1933 рр. Репресії 1930-х років. Дати: 1929 р. – рік "великого перелому".	Знати: сутність політики індустріалізації і колективізації у Радянському Союзі. Пояснювати: причини російських революцій 1917 р., становлення радянського тоталітарного режиму, наслідки Голоду та масових репресій; сутність тоталітарного режиму в СРСР.
--	--

Персоналії: Микола ІІ, О. Керенський, В.Ленін, Л. Троцький, Й.Сталін. Поняття і терміни: «Тимчасовий уряд», «Раднарком», «БІЛЬШОВИЗМ».	
---	--

Тема 30. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В 20-30-х рр. ХХ ст.

Факти: створення нових незалежних європейських держав: Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Королівства сербів, хорватів і словенців Формування демократичних та авторитарних режимів в країнах регіону. Дати: 1918 р. – відновлення незалежності Польщі, проголошення Чехословацької Республіки, утворення Королівства сербів, хорватів і словенців. Персоналії: Т. Масарик, Ю. Пілсудський, М. Горті. Поняття і терміни: «режим «санації», «судетська проблема».	Знати: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Центральної та Східної Європи у 1920 – 1930-х рр. Характеризувати: основні риси демократичних та авторитарних режимів, встановлених у країнах Центральної та Східної Європи.
---	---

Тема 31. КРАЇНИ АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ПЕРШІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ ХХ ст.

Факти: об'єднання Китаю, встановлення влади Гоміндану. Кампанія громадянської непокорі народів Індії. Становлення Турецької республіки. Дати: 1925-1927 рр. – національна революція в Китаї. Персоналії: М.Ганді, Чан Кайши, Ататюрк. Поняття і терміни: «етатизм», «гандізм».	Знати: методи боротьби за національний та соціальний прогрес народів Індії та Китаю, особливості розвитку Японії в цей період.
--	--

Тема 32. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В 1930-х рр. НАЗРІВАННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Факти: спроби створення системи колективної безпеки. Виникнення вогнищ війни на Далекому Сході, в Африці та Європі. Радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт «Молотова – Ріббентропа») і таємний протокол до нього. Дати: 23 серпня 1939 р. – підписання радянсько-німецького пакту про ненапад (пакту «Молотова - Ріббентропа»). Персоналії: Н.Чемберлен. Поняття і терміни: «аншлюс», «Мюнхенська угода», «антикомінтернівський пакт».	Знати: причини загострення міжнародної напруженості в 1930-х рр.; формування блоків агресивних держав; наслідки підписання радянсько-німецького пакту про ненапад і таємного протоколу до нього. Характеризувати: діяльність Ліги Націй; політику умиротворення. Пояснювати: Англо-франко-радянські переговори у Москві у 1939 р.; причини радянсько-німецького зближення напередодні Другої світової війни.
---	--

Тема 33. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ У ПЕРШІ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХ ст.

Факти: найважливіші досягнення науки і техніки у перші десятиліття ХХ ст. Основні ідеї й течії у розвитку культури. Олімпійський рух. Персоналії: С.Далі, П.Пікассо, К.Станіславський, В.Мейєрхольд, Б.Брехт, С.Ейзенштейн, Ч.Чаплін, Е.Карузо, В.Дісней. Поняття і терміни: «модернізм», «авангардизм», «масова культура», «кінематограф», «джаз», «мюзикл», «олімпійський рух».	Знати: основні течії у розвитку культури. Характеризувати: вплив досягнень науки і техніки на повсякденне життя людей; передумови виникнення «масової культури».
---	--

Тема 34. НОВІТНЯ ІСТОРІЯ. СВІТ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Факти: перебіг подій на основних театрах воєнних дій (за періодами). Складання Антигітлерівської коаліції. Корінний перелом в ході Другої Світової війни. Конференції Великої трійки та їх рішення. Відкриття Другого фронту в Європі. Атомне бомбардування Хіросіми та Нагасакі. Капітуляція Німеччини, капітуляція Японії. Дати: 1 вересня 1939 р. - напад Німеччини на Польщу – початок Другої світової війни; 22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР; 7 грудня 1941 р. - напад Японії на США; жовтень 1941 – березень 1942 рр. – Московська битва;	Знати: періодизацію Другої світової війни; основний зміст етапів війни Пояснювати: причини, характер Другої світової війни; процес формування антигітлерівської коаліції. Характеризувати: особливості окупаційного режиму та Руху Опору на окупованих територіях; роль визначних військових, державних та політичних діячів в перемозі над нацизмом та фашизмом.
---	---

17 липня 1942 - 2 лютого 1943 рр. – Сталінградська битва; 1942 р. – битва біля Ель-Аламейну; 5 липня - 23 серпня 1943 р. – Курська битва; 8 травня 1945 р. – капітуляція Німеччини; 2 вересня 1945 р. – капітуляція Японії, завершення Другої світової війни. Персоналії: У. Черчілль, Г. Жуков, Ш. де Голль, Д. Ейзенхауер, Д. Макартур. Поняття та терміни: «Друга світова війна», «План «Барбаросса», «Велика Вітчизняна війна Радянського Союзу», «антисемітизм», «блискавична війна», «нацистський “новий порядок”», «Рух Опору», «Голокост» («Шоа»), «антигітлерівська коаліція», «Другий фронт», «Велика трійка», «колабораціонізм».	
---	--

Тема 35. ЗМІНИ У СВІТІ ВНАСЛІДОК ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ. ХОЛОДНА ВІЙНА

Факти: створення ООН. Формування військово-політичних блоків. Військові конфлікти і кризи часів «холодної війни». Гельсінські угоди. Дати: 1946 р. - Фултонська промова В. Черчілля; 1950-1953 р. – корейська війна; 1961 р. – будівництво Берлінського муру; 1962 р. - Карибська криза; 1975 р. – Гельсінська нарада з питань безпеки і співробітництва в Європі. Персоналії: Г. Трумен, Л. Брежнєв, М. Горбачов, Р. Рейган. Поняття та терміни: «Холодна війна», «розрядка», «військово-політичні блоки», «нове політичне мислення», доктрини «стримування комунізму» і «відкидання комунізму».	Знати: територіальні зміни у світі внаслідок Другої світової війни. Пояснювати: суть «холодної війни» та «нового політичного мислення», причини переходу від конфронтації до співробітництва.
--	---

Тема 36. США У 1945 – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Факти: основні риси внутрішньої політики США в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Дати: 1964 р. – закон про громадянські права. Персоналії: Д. Кеннеді, М.-Л. Кінг. Поняття та терміни: «маккартизм», «рейганоміка», «неоконсерватизм».	Знати: причини утвердження США як провідної країни повоєнного світу. Характеризувати: зміну статусу США внаслідок Другої світової війни; особливості економічного та політичного розвитку США у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
---	---

Тема 37. КРАЇНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (1945 р. – перша чверть ХХІ ст.)

Факти: наслідки Другої світової війни для провідних країн Західної Європи. Розкол Німеччини. План Маршалла. Початок європейської економічної інтеграції. Розпад колоніальних імперій. Утворення ЄЕС та його трансформація. Дати: 1949 р. - створення Ради Європи; 1957 р. - Римський договір; 1990 р. - об'єднання Німеччини; 1992 р. - Маастріхтський договір. Персоналії: М. Тетчер, К. Аденауер, Л. Ерхард, Г. Колль, А. де Гаспері Поняття та терміни: «економічне диво», «соціальне ринкове господарство», «тетчеризм», «неолібералізм», «європейська інтеграція», «нова східна політика».	Знати: особливості внутрішньої та зовнішньої політики країн Західної Європи у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.; етапи європейської інтеграції Пояснювати: причини європейської інтеграції; причини змін у внутрішній та зовнішній політиці країн регіону. Аналізувати: значення утворення Європейського Союзу.
---	---

Тема 38. СРСР. НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ

Факти: наслідки Другої світової війни. Відбудова економіки. Завершення епохи Сталіна. «Хрущовська відлига». «Застій». «Перебудова». Лібералізація суспільного та політичного життя. Антидержавний путч 1991 р. Розпад СРСР. Росія та інші нові незалежні держави наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Дати: 1991 р. - Розпад СРСР. Персоналії: М.Хрущов, Б. Єльцин, В. Путін. Поняття та терміни: «відлига», «дисидентський рух», «гласність», «Біловезька угода», «СНД».	Знати: наслідки Другої світової війни для СРСР; періодизацію соціально-економічного розвитку СРСР. Пояснювати: особливості повоєнної відбудови; соціально-економічного розвитку СРСР; причини розпаду СРСР та утворення нових незалежних держав.
---	--

Тема 39. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ (1945 р. – перша чверть ХХІ ст.)

Факти: встановлення радянського домінування у східноєвропейських країнах. Кризи 1950-80-х рр. Антикомуністичні революції кінця 1980-х рр. Розпад Чехословаччини та Югославії. Дати: 1956 р. - антикомуністична революція в Угорщині; 1968 р. - «Працька весна»; 1989 р. – демократичні революції у східноєвропейських країнах; 1991 р. – розпад Югославії;	Знати: кризові явища в політичному, соціальному та економічному житті країн Центральної та Східної Європи у 1950 – 1980-х рр. ХХ ст.; зміни на політичній карті Європи в 1980-х – на початку 1990-х рр. ХХ ст. Пояснювати: процес становлення прорадянських режимів у країнах регіону; причини демократичних революцій, методи їх здійснення.
--	---

1993 р. - створення двох незалежних держав Чехії та Словаччини. Персоналії: Л.Валенса, В.Гавел, Н. Чаушеску, Я.Кадар, Й.Б.Тіто. Поняття та терміни: «соціалістичний табір», «РЕВ», «Варшавський договір», «Празька весна», «оксамитова революція», «Солідарність», «шокова терапія».	
--	--

Тема 40. РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ ст.

Факти: процес деколонізації. Нові індустріальні держави. Японське «економічне диво». Проголошення КНР. Проголошення незалежності Індії. Розвиток Індії та Китаю наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. Створення Держави Ізраїль. Виникнення і розвиток близькосхідної проблеми. Крах апартеїду на півдні Африки. Дати: 1949 р. - проголошення КНР; 1951 р. - Сан-Франциський мирний договір з Японією; 1961 р. - «Рік Африки». Персоналії: Мао Цзедун, Ден Сяопін; Дж. Неру, Н.Мандела; Бен Гуріон; Ф. Кастро; А. Піночет. Поняття та терміни: «великий стрибок», «культурна революція», «рух неприєднання».	Знати: етапи деколонізації, особливості розвитку Японії, Китаю, Індії, у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Характеризувати: повоєнне реформування Японії; соціально-економічні експерименти китайських комуністів; курс Дж. Неру та І. Ганді у внутрішній та зовнішній політиці Індії. Пояснювати: суть японського “економічного дива”; передумови, суть близькосхідної проблеми.
--	---

Тема 41. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ (1945 р. – перша чверть ХХІ ст.). СВІТ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Факти: розгортання НТР. Наукові відкриття. Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства. Світові глобальні процеси та проблеми. Поняття та терміни: «НТР», «постіндустріальне суспільство», «інформаційне суспільство», «соціалістичний реалізм», «неореалізм», «поп-арт», «глобальні процеси та проблеми», «ЮНЕСКО».	Знати: основні напрямки НТР в другій половині ХХ ст.; глобальні процеси та проблеми сучасності, причини їх появи. Пояснювати: вплив НТР на життя пересічного громадянина, зміни в соціальній структурі суспільства.
---	---

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

1. Формування і розвиток первіснообщинного ладу на території України.
2. Українські землі в період раннього залізного віку: кіммерійці, скіфи, сармати.
3. Античні міста-держави на території України.
4. Велике переселення народів і Україна.
5. Слов'яни на території України. Утворення Русі-України. Перші київські князі.
6. Розквіт Русі-України. Володимир Великий та Ярослав Мудрий.
7. Роздробленість Русі-України. Боротьба з монголами.
8. Культура Русі-України.
9. Утворення, внутрішня та зовнішня політика Галицько-Волинської держави у XII – першій половині XIV ст.
10. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
11. Українські землі в складі Польського королівства.
12. Українські землі під владою Речі Посполитої.
13. Українські землі у складі Угорщини та Молдавського князівства. Північне Причорномор'я та Крим в XV–XVII ст.
14. Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ – козацька республіка.
15. Матеріальна та духовна культура України у XIV – першій половині XVII ст.
16. Гетьман І. Виговський. Московсько-українська війна 1658–1659 рр. Конотопська битва.
17. Руїна, 1660–1680-ті роки.
18. Гетьманування І. Мазепи. Причини антиколоніального повстання 1708 р. під проводом І. Мазепи.
19. Репресивні заходи російської влади проти українців на початку XVIII ст.
20. Військово-політичні події в Україні у 1709–1710 рр. П. Орлик та його «Конституція».
21. Обмеження царською владою автономних прав української держави Гетьманщини.
22. Вхід українських земель до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії.
23. Соціально-економічний розвиток Наддніпрянщини в дореформений період.
24. Масони та декабристський рух в Україні в першій чверті XIX ст.
25. Початок українського національного відродження у російській частині України. Кирило-Мефодіївське товариство.
26. Українські землі у складі Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Австрійської імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II.
27. Початок національного відродження на західноукраїнських землях: клерикальне товариство, «Руська трійця».
28. Революція 1848–1849 років у західноукраїнських землях.

29. Наддніпрянщина в пореформений період: реформи модернізації 1860–1870-х років, економічний розвиток, суспільні зміни.
30. Суспільно-політичний рух на українських землях Російської імперії: громадівський рух, польський, єврейський і російський визвольні рухи, марксизм і соціал-демократія.
31. Наддніпрянщина в період Першої російської революції та в умовах існування режиму Третьочервневої монархії.
32. Західноукраїнські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.: соціально-економічний розвиток, еміграція, суспільно-політичне життя, західноукраїнські партії.
33. Україна в планах воюючих держав у Першій світовій війні. Воєнні дії на території України у 1914–1917 рр. Участь українських військових підрозділів у Першій світовій війні.
34. Початок Української революції. Утворення та діяльність Центральної Ради.
35. Україна в період гетьманату П. Скоропадського.
36. Відродження Української Народної Республіки. Директорія.
37. Утворення та діяльність ЗУНР.
38. Західноукраїнські землі у 1920–1930-х роках.
39. Радянська влада в Україні й політика «воєнного комунізму».
40. Українська Соціалістична Радянська Республіка: державний устрій, зовнішня політика, входження до складу СРСР, НЕП, політика коренізації.
41. Індустріалізація в Україні: завдання, особливості, наслідки.
42. Колективізація сільського господарства в Україні. Голодомор 1932–1933 рр.
43. Утвердження тоталітарного режиму в СРСР. Політичні репресії 1930-х років в Україні.
44. Початок Другої світової війни. Радянізація західноукраїнських територій. Становище в Україні у 1939 – першій половині 1941 р.
45. Початок Німецько-радянської війни. Окупаційний режим на території України.
46. Рух Опору в Україні в період Другої світової війни та його течії.
47. Наступальні операції Червоної армії в 1942–1944 рр. на території України.
48. Наслідки Другої Світової війни для України. Відновлення економіки УРСР.
49. Радянізація західних областей України. Операція «Вісла».
50. Політичні, економічні та культурні процеси в Україні у роки «відлиги».
51. УРСР періоду стабілізації, 1965–1985 рр.
52. Причини та реалізація політики «перебудови» в Україні. Чорнобильська катастрофа.
53. Суспільно-політичне життя в УРСР та боротьба за суверенізацію України, 1985–1991 рр.
54. Україна в період становлення державності (1990-ті – початок 2000-х років).
55. Соціально-економічний розвиток України, 1991–2013 рр.
56. Суспільно-політичне життя України, 1991–2013 рр.: політичні кризи 1990-х років, рух «Україна без Кучми», «помаранчева революція» та її наслідки, реванш «біло-блакитних».
57. Революція Гідності: причини, перебіг подій, результати.

58. Анексія Криму Росією та події на Сході України, 2014–2021 рр.
59. Реформи 2014–2021 рр. та євроінтеграційний процес в Україні.
60. Культура України в період незалежності.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

1. Рабовласницькі цивілізації Близького Сходу.
2. Стародавні Індія та Китай.
3. Давньогрецька цивілізація, VIII–IV ст. до н. е.
4. Походи Олександра Македонського. Еллінізм.
5. Римська республіка: державний, суспільний розвиток, Пунічні війни.
6. Римська імперія: періодизація та особливості розвитку.
7. Занепад Римської імперії. Європа періоду великого переселення народів та утворення варварських королівств.
8. Франкська держава: основні етапи та особливості розвитку.
9. Візантійська імперія: етапи історичного розвитку.
10. Становлення та розвиток європейського феодалізму.
11. Хрестові походи: причини, перебіг, наслідки.
12. Священна Римська імперія у Середні віки.
13. Англія в XI–XV ст.
14. Середньовічна Франція.
15. Італія в епоху Середніх віків: феодальні держави, Венеціанська та Генуезька республіки, зародження капіталізму на Півночі Італії.
16. Столітня війна: передумови, основні етапи, наслідки.
17. Арабське завоювання Піренейського півострова. Реконкіста.
18. Чехія в XIV–XV ст. Гуситський рух.
19. Епоха Відродження: гуманізм, творчість, наука та просвіта.
20. Великі географічні відкриття: причини, відомі подорожі, наслідки.
21. Формування станової монархії у Польщі в XV–XVI ст.
22. Чингісхан і створення Монгольської імперії.
23. Китай епохи династій Мін і Цінь.
24. Делійський султанат і Імперія Великих Моголів.
25. Утворення та експансія Османської імперії.
26. Японія в період Середньовіччя та в період сьогунату Токугава.
27. Реформація та контрреформація в Європі.
28. Англія епохи Тюдорів. Англійська революція середини XVII ст.: етапи та історичне значення. Англійська колоніальна імперія.
29. Установлення та розвиток абсолютизму у Франції: завершення централізації Франції, правління династії Валуа, Італійські війни, релігійні війни у Франції, правління династії Бурбонів, Фронда й правління Людовика XVI.
30. Іспанська колоніальна імперія: заснування колоній у Новому Світі, підкорення держав майя, ацтеків і інків, боротьба Філіпа II проти Англії.
31. Нідерландська революція. Голландська колоніальна експансія.
32. Тридцятирічна війна: причини, етапи, наслідки.

33. Просвітництво: сутність, суспільно-політичне та культурне значення.
34. Війна за незалежність північноамериканських колоній Англії та утворення США.
35. Велика французька революція кінця XVIII ст.: основні етапи та історичне значення.
36. Війни антифранцузьких коаліцій. Віденський конгрес та його рішення.
37. Європейські держави в 1815–1848 рр.: режим Реставрації у Франції, Липнева революція та правління Лії-Філіппа, «Священий союз», суспільно-політичні зміни у Великобританії, рух «Молодої Італії».
38. «Весна народів» 1848–1849 рр. у Франції, Німеччині, Австрії та Італії.
39. Громадянська війна у США (1861–1865 рр.): причини та наслідки.
40. Об'єднання Італії: передумови та етапи.
41. Франко-пруська війна 1870–1871 рр. Утворення Німецької імперії.
42. Система міжнародних відносин наприкінці XIX – на початку XX ст.
43. Перша світова війна: причини, учасники, етапи.
44. Паризька мирна конференція 1919–1920 рр.: Версальська система договорів та облаштування повоєнного світу.
45. Європейські держави в 1920-х роках: Веймарська республіка, Великобританія, Франція, балканські країни.
46. «Велика депресія» 1929–1933 рр. у США. «Новий курс» Ф. Рузвельта.
47. Фашистська Італія: внутрішня і зовнішня політика (1922–1939 рр.).
48. Нацистська Німеччина: внутрішня і зовнішня політика (1933–1939 рр.).
49. Початок Другої світової війни. «Дивна війна» (1939–1940 рр.).
50. Нацистський окупаційний режим та Рух Опору в країнах Європи в роки Другої світової війни.
51. Завершальний етап Другої світової війни (1944–1945 рр.): Ялтинська та Потсдамська конференції.
52. «Холодна війна»: причини, перебіг, наслідки.
53. Утворення і розвиток КНР: політика «великого стрибка», «велика культурна революція», ринковий курс Китаю.
54. Японія: особливості політичного та економічного розвитку після Другої світової війни.
55. Антиколоніальний рух в Африці та Південно-Східній Азії в 1940–1960-ті роки. Режим апартеїду в ПАР.
56. Республіка Індія в 1940–1990-ті роки.
57. «Оксамитові революції» та трансформація посткомуністичних суспільств у Центрально-Східній Європі.
58. Інтеграційні процеси у повоєнній Європі: створення та розбудова ЄС.
59. Країни Латинської Америки в повоєнний період.
60. Російська Федерація в 1991–2021 рр.: економічна та політична турбулентність 1990-х років, «чеченські війни», економічний підйом 2000-х років, трансформація режиму «керованої демократії» та ствердження авторитаризму, реваншистська зовнішня політика путінської Росії.

СПИСОК рекомендованих джерел та літератури

історія України

1. Бойко О. Д. Історія України: підручник. К., 2016.
2. Борисенко В. Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття: Навч. посібник. К., 1998.
3. Греченко В. А. Історія та культура України: підручник. Харків, 2017.
4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX ст. К., 2019.
5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К., 2021.
6. Гунчак Т. Україна: Перша половина XX століття: Нариси політичної історії. К., 1993.
7. Залізняк А. Стародавня історія України. К., 2012.
8. Історія України: курс лекцій / кол. авт. І. М. Заболотна [та ін.]. Чернівці, 2015.
9. Історія українського козацтва: нариси у двох томах / НАН України, Ін-т історії України, Науково-дослідний ін-т козацтва; [редкол.: Валерій Смолій (відп. ред.) та ін.]. К., 2007. Т. 1–2.
10. Калініченко В. В., Рибалка І. К. Історія України. Ч. 3. 1917–2003 рр.: підруч. для іст. ф-тів вищих навч. закл. Харків, 2004.
11. Король В. Ю. Історія України: навч. посібник. К., 2008.
12. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України. К., 2020.
13. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016.
14. Рибалка І. К. Історія України. Частина 1: Від найдавніших часів до кінця XVIII століття: Підр. для іст. фак. вищих навч. закладів. Харків, 1994.
15. Рибалка І. К. Історія України. Частина II: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року: Підр. для іст. фак. вищих навч. закладів. Харків, 1997.
16. Слабченко Є. А. Дипломатична історія України. К., 2016.
17. Сливка Ю. Ю. Політична історія України XIX – поч. XXI ст. Львів, 2015.
18. Смолій В. А., Степанков В. А. Українська національна революція (1648–1676). К., 1999.
19. Терський С. В. Археологія України (середньовічна доба): навчальний посібник. Львів, 2017.
20. Турченко Ф., Каганов Ю., Турченко Г. Історія України (1914–1945). Запоріжжя, 2021.

21. Уривалкін О. М. Історія України (середина XIII – середина XVII століття). К., 2005.
22. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2006.

всесвітня історія

23. Ададуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів, 2002.
24. Ададуров В. “Наполеоніда” на Сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття. Вид. 2-ге, доп. і переробл. Львів, 2018.
25. Акунін О.С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки(1492–1918 рр.): Хронологія подій. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013.
26. Балух В. Візантистика. Чернівці, 2006.
27. Балух В. О. Історія античної цивілізації. Том 2. Стародавній Рим. Чернівці, 2016.
28. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. Том 1. Раннє Середньовіччя. Чернівці, 2016.
29. Балух В. О., Коцур В. П. Ранньомодерна Європа. Чернівці, 2016.
30. Берд М. SPQR. Історія Давнього Риму. К., 2020.
31. Блек Д. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення. Харків, 2021.
32. Брандс Г. В. Американський колос. Тріумф капіталізму в 1865–1900 рр. К., 2017.
33. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XVI–XVIII ст. К., 1999.
34. Бураков Ю., Питльована Л. Нариси історії Англії нового часу. К., 2003.
35. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002 роки. К., 2004.
36. Головченко В., Рубель В. Нова історія Азії та Африки. Колоніальний Схід (кінець XIX ст. – друга третина XX ст.). К., 2010.
37. Дейвіс Н. Боже ігрище. Історія Польщі. К., 2008.
38. Джеджора. Нариси з історії європейської цивілізації. Книга перша: від витоків до високого середньовіччя. Львів, 2024.
39. Дженкінс С. Стисла історія Європи. Від Перикла до сьогодення. К., 2021.
40. Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків, 2018.
41. Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії. Харків, 2020.
42. Еко У. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Харків, 2020.
43. Зайбт. Блиск і вбогість Середньовіччя. Історія з початком і кінцем. Львів, 2009.
44. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
45. Зонтаймер К. Як нацизм прийшов до влади. К., 2009.

46. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002). Навчальний посібник. Вінниця, 2003.
47. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1918–1945. Навчальний посібник. Вінниця, 2004.
48. Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С.Б.Сорочана і Л.В.Войтовича. Львів, 2011.
49. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) / за ред. В. І. Ярового. К., 2009.
50. Історія первісного суспільства: підручник / В. В. Скирда. Б. А. Шрамко. Харків, 2018.
51. Камінський А. С. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505-1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура = Historia Rzeczypospolitej jak historia wielu narodów, 1505 – 1795. Obywatele, ich państwo, społeczeństwo, kultura / Анджей Сулима Камінський. К., 2011.
52. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад. Львів, 2005.
53. Кіндер Г. Хільгеман В. Всесвітня історія: Atlas. К., 2001.
54. Клименко В. А., Чубур Н. В. Історія сучасного світу. К., 2013.
55. Крижанівська О.О., Крижанівський О.П. Історія Середніх віків: Вступ до історії західно-європейського Середньовіччя. К., 2004.
56. Крижанівський О. Історія стародавнього Сходу. К., 2009.
57. Кримський А. Історія Туреччини. Київ-Львів, 1996.
58. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). К., 2013.
59. Кузьмін О.С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки. Житомир, 2011.
60. Кульчицький С. Російська революція 1917 року: новий погляд. К., 2008.
61. Моммзен Т. Історія Риму. К., 2023.
62. Мордвінцев М. Історія Росії (за найдавніших часів до кінця XVIII століття). К., 2013.
63. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. -початок XXI ст.) / Ред.: М.М. Швагуляк. Львів, 2015.
64. Орлова Т. Всесвітня історія. Історія цивілізацій. К., 2012.
65. Процик А. Молода Європа» Джузеппе Мадзіні і початки модерного націоналізму у Східній Європі. Львів, 2023.
66. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. К., 2002.
67. Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.). К., 2007.
68. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. К., 1997.
69. Ручинська О. А., Сергеев І. П. Історія Стародавнього Сходу: Навчально-методичний посібник. Харків, 2008.
70. Салата О. Гордієнко В.В., Гордієнко Г.М. Кривошея І.Я. Історія Середніх віків. Практикум. Частина 1. КНТ, К., 2017.

71. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії і Африки. Суми, 2002.
72. Чорній В. П. Історія Болгарії. Львів, 2007.
73. Шай Д. Історія Америки. К., 2022.
74. Швагуляк М. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 – початок ХХІ ст.). К., 2011.
75. Яровий В.А. Новітня історія країн Східної Європи. Курс лекцій. К., 1999.
76. Яровий В. Новітня історія центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття. К., 2005.
77. Ячейкін Ю. Зоря хрестових походів. К., 2007.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма фахового вступного випробування з Історії (комплексний з історії) для вступу на навчання за ступенем магістр денної та заочної форм навчання спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

Укладачі: Кудінов Дмитро Валерійович – доктор історичних наук, професор; Оліцький В'ячеслав Олександрович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України.

Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
СумДПУ імені А.С. Макаренка, 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87